

TEZA:

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny uznał radcę prawnego winną poświadczenia za zgodność z oryginałem aneksu do umowy i przedłożenia go jako dokumentu zgodnego z oryginałem w postępowaniu sądowym, podczas gdy radca prawny w dniu poświadczenia nie mogła być w posiadaniu oryginału dokumentu. Za ten czyn radca prawny została ukarana upomnieniem, co w uzasadnionym odwołaniu pokrzywdzonego było karą zbyt łagodną.

Aby kara realizowała wymogi indywidualnego oddziaływania, a także funkcje kary przewidziane w ramach prewencji generalnej, musi wiązać się z realną dolegliwością dla Obwinionej. W niniejszej sprawie kara pieniężna pozostaje w należytej proporcji do stopnia szkodliwości społecznej (korporacyjnej) przypisanego Obwinionej czynu.

Sygn.. akt WO 180/22

ORZECZENIE

z dnia 13 grudnia 2022 r.

***Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie
w składzie:***

Przewodniczący: S WSD Marta Stryjek (sprawozdawca)

Sędziowie: S WSD Jerzy Wasiluk
S WSD Adam Lonty

Protokolant: Piotr Ciepiński

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Anna Kończyk

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2022 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy radcy prawnego M. M. (M.), wpisanej na listę radców prawnych prowadzoną przez Radę Okręgowej Izby Radców Prawnych pod numerem wpisu (...),

obwinionej o to, że w dniu 07.08.2018 r. poświadczyła na dokumencie, tj. aneksie z dnia 07.12.2016 r. do umowy z (...) z siedzibą w (...), że jest on zgodny z oryginałem i przedłożyła go jako dokument „za zgodność z oryginałem” w postępowaniu, w którym radca prawny reprezentowała jedną ze stron postępowania, podczas gdy radca prawny w dniu poświadczenia w/w dokumencie nie mogła być w posiadaniu oryginału dokumentu, tj. popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 1166) w związku z art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego

z powodu odwołania pokrzywdzonego T. D. z dnia 18 sierpnia 2022 r. od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 4 lipca 2022 r. (sygn. akt:

orzeka:

1.zmienia zaskarżone orzeczenie w zakresie kary wymierzonej w pkt I w ten sposób, że za wskazany w orzeczeniu czyn na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 65 ust. 2ba ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych wymierza radcy prawnemu M. M. zamiast kary upomnienia karę pieniężną w wysokości 3.150 zł (trzy tysiące sto pięćdziesiąt złotych);

2.w pozostałym zakresie utrzymuje zaskarżone orzeczenie w mocy;

3.na podstawie art. 70⁶ ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych zasądza od radcy prawnego M. M. koszty postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w zryczałtowanej wysokości 1.800 zł (słownie: jeden tysiąc osiemset złotych) płatne na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych.

Uzasadnienie

Orzeczeniem z dnia 4 lipca 2022 r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych (dalej także jako „OSD”) uznał radcę prawnego M. M. (dalej „Obwiniona”) winną popełnienia czynu polegającego na tym, że w dniu 07.08.2018 r. poświadczyła na dokumencie, tj. aneksie z dnia 07.12.2016 r. do umowy z (...) z siedzibą w (...), że jest on zgodny z oryginałem i przedłożyła go jako dokument „za zgodność z oryginałem” w postępowaniu, w którym radca prawny reprezentowała jedną ze stron postępowania, podczas gdy radca prawny w dniu poświadczenia w/w dokumencie nie mogła być w posiadaniu oryginału dokumentu, tj. popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 1166) w związku z art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, za który wymierzona została kara upomnienia. Ponadto Obwiniona została obciążona kosztami postępowania przed OSD w wysokości 1.000 zł (jednego tysiąca złotych).

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się pokrzywdzony T. D. (dalej również jako „Odwołujący”) wnosząc w terminie odwołanie w zakresie wymiaru kary. Odwołujący wskazał, że wymierzona Obwinionej kara jest nieadekwatna do wagi popełnionego naruszenia, zwłaszcza z uwagi na fakt, że poświadczony dokument został złożony w sprawie o zapłatę kwoty ponad 380.000 zł, w konsekwencji czego został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Należność została wyegzekwowana przez komornika, co spowodowało pozbawienie Odwołującego znacznej sumy pieniężnej na kilka lat. Obwiniona nie ujawniła faktu braku dysponowania oryginałem poświadczanego aneksu w toku kilkuletniego postępowania sądowego, a nadto kopię rzekomego aneksu przedłożyła również w innej sprawie o zapłatę ponad 350.000 zł toczącej się przed Sądem Okręgowym. Prezentując stanowisko o rażącej niewspółmierności wymierzonej kary, Odwołujący wniósł o zmianę wymierzonej kary na inną wskazaną w art. 65 ust. 1 ustawy o radach prawnych. Dla porządku wskazać należy, że odwołanie nie zawiera wskazania odnośnie do kierunku zaskarżenia, jednak zakres zaskarżenia i żądania sformułowane w środku odwoławczym nie pozostawiają wątpliwości, że jest on wniesiony na niekorzyść Obwinionej.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

1. Tytułem wprowadzenia do rozważań Sądu ad quem należy przypomnieć, że zgodnie z art. 433 § 1 Kpk (stosowanym w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, dalej „ustawa o radcach prawnych”), sąd odwoławczy zasadniczo rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu - również w granicach podniesionych zarzutów. Powyższa reguła oznacza, że w zasadzie to strona odwołująca się programuje granice kontroli odwoławczej.
2. Zakres rozpoznania sprawy niniejszej sprowadza się do instancyjnej weryfikacji wymiaru kary wymierzonej za czyn przypisany Obwinionej. Czyn ten polega na poświadczeniu na dokumencie (aneksie do umowy) zgodności z oryginałem i przedłożeniu jako dokumentu w postępowaniu, w którym Obwiniona reprezentowała jedną ze stron, podczas gdy w dniu poświadczania dokumentu Obwiniona nie mogła być w posiadaniu dokumentu. Czyn ten został zakwalifikowany jako naruszenie m. in. art. 6 ust. 3 ustawy o radcach prawnych, w konsekwencji czego - tytułem przypomnienia - Obwinionej została wymierzona kara upomnienia.
3. Uzasadniając zastosowanie tej kary, OSD wskazał, iż wziął pod uwagę wzorzec staranności wymagany od radców prawnych, charakter i wagę czynu oraz zamiar i motywację Obwinionej, a w szczególności okoliczności popełnienia czynu, w tym staranność Obwinionej w dążeniu do ustalenia prawdziwości dokumentu, który poświadczyła za zgodność oraz fakt długotrwałej ponad dwudziestoletniej współpracy z klientem, który zobligowany był do przedkładania radcy prawnemu oryginałów dokumentów i z obowiązku tego wywiązywał się. Wymierzona kara, w ocenie Sądu I instancji, jest adekwatna do okoliczności popełnionego czynu, jego skutku oraz postawy Obwinionej. Ponadto Obwiniona współpracowała z organami dyscyplinarnymi w toku

postępowania oraz nie dopuściła się popełnienia żadnego deliktu dyscyplinarnego. W przekonaniu OSD kara jest sprawiedliwa i powinna zapobiec popełnieniu przez Obwinioną podobnych czynów w przyszłości. Kara ta odpowiada interesowi samorządu radcowskiego, a jednocześnie stanowi realne zadośćuczynienie naruszonemu poczuciu zaufania do zawodu radcy prawnego.

4. Wyższy Sąd Dyscyplinarny przede wszystkim wskazuje, że takie uzasadnienie zastosowanego wymiaru kary jest dość ogólne. Jest przy tym oczywiste, że brak powiązania w systemie radcowskiej odpowiedzialności dyscyplinarnej sankcji z danym naruszeniem norm deontologii zawodowej nie może doprowadzić do dowolności orzekania w zakresie wymiaru kar. Tak jak w przypadku klasycznego postępowania karnego, tak i korporacyjnej odpowiedzialności, wymiar

kary jest poddany kontroli instancyjnej (art. 438 pkt 4 Kpk w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych), a nawet w dalszym toku sprawy - kontroli kasacyjnej (art. 62³ ustawy o radcach prawnych).

5. Odnosząc się do zastosowanej przez OSD sankcji w kontekście wniesionego środka odwoławczego, w pierwszej kolejności przypomnieć wypada, że ustawa o radcach prawnych, wyposażona we własny ustawowy katalog kar dyscyplinarnych (art. 65 ust. 1), nie zawiera swoich dyrektyw wymiaru kary. Takie dyrektywy zostały sformułowane przez ustawodawcę w art. 53 § 1 i 2 Kodeksu karnego. Dla porządku należy wskazać, że przepis ten znajduje się w

rozdziale VI Kodeksu karnego, a zatem nie jest objęty zakresem odesłania z art. 74¹ pkt 2 ustawy o radcach prawnych, tj. do rozdziałów I - III Kodeksu karnego. W tych realiach wynikających z regulacji ustawowych (a raczej ich braku w ustawie o radcach prawnych) niezbędne jest sięgnięcie przez analogię do wypracowanych na gruncie art. 53 Kk zasad wymiaru kary przynajmniej jako punktu wyjścia dla ustalania katalogu okoliczności łagodzących i obciążających.

6. Nadal pozostając w orbicie wskazań natury porządkującej wspomnieć trzeba, że celem postępowania dyscyplinarnego jest - w myśl stosowanego odpowiednio art. 2 § 1 pkt 2 Kpk - zastosowanie tzw. trafnej reakcji dyscyplinarnej, rozumianej m. in. jako wymierzenie odpowiedniej sankcji w sposób zmierzający do zapobiegania popełniania deliktów (tak w wymiarze indywidualnym, jak i ogólnym). Innymi słowami, postępowanie dyscyplinarne ma pozwolić osiągnąć cele prewencji indywidualnej, ale także w równej mierze cele prewencji ogólnej. Postępowanie dyscyplinarne służy także przecież ochronie wartości istotnych dla wykonywania zawodu. Oznacza to, że dążenie do kształtowania właściwych postaw wśród członków samorządu zawodowego radców prawnych (czyli realizowanie funkcji ochronnej postępowania dyscyplinarnego) jest co najmniej równe celowi, jakim jest ukaranie osoby uznanej za winną

popelnienia przewinienia dyscyplinarnego.

7. Przechodząc na grunt sprawy niniejszej, nie można tracić z pola widzenia, że uprawnienie radcowskie przyznane na mocy art. 6 ust. 3 ustawy o radcach prawnych jest przejawem szczególnego zaufania do zawodu radcy prawnego. Jest oczywiste, że jakiegokolwiek nieprawidłowe postawy związane z uwierzytelnianiem dokumentów godzą w autorytet i wizerunek radcy prawnego jako jednostki i całego samorządu zawodowego radców prawnych. Z tego powodu wymagają stosownej reakcji dyscyplinarnej, której nie uwzględnił OSD. Wprawdzie OSD w uzasadnieniu swojego orzeczenia wskazał, że kara „odpowiada interesowi samorządu radcowskiego”, jednak w ocenie Sądu ad quem nie jest ona sprawiedliwą reakcją zarówno na rodzaj i rozmiar ujemnych następstw deliktu, jak również dyrektywy ogólne wymiaru kary, tj. w szczególności stopień społecznej szkodliwości czynu (w przypadku postępowania dyscyplinarnego: korporacyjnej szkodliwości czynu). Odrębną kwestią jest, że stwierdzenie OSD nie zawiera żadnej próby uzasadnienia, dlatego najłagodniejsza w katalogu kar dyscyplinarnych kara upomnienia miałaby w tej sprawie „odpowiadać interesowi samorządu radcowskiego”.

8. Dalej można jedynie zwrócić uwagę na skutki skorzystania przez radcę prawnego z uprawnienia wynikającego z art. 6 ust. 3 ustawy o radcach prawnych. W postępowaniu cywilnym, jak w sprawie niniejszej, z mocy art. 129 § 3 Kodeksu postępowania cywilnego zawarte w odpisie dokumentu poświadczenie zgodności z oryginałem przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego radcą prawnym ma charakter dokumentu urzędowego. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 6 listopada 2013 r., „klauzula uwierzytelniająca stanowi formułę umożliwiającą ustalenie, kto, kiedy i gdzie stwierdził istnienie dokumentu o treści identycznej z przedłożonym odpisem” (sygn. akt IV CZ 99/13, Lex nr 1396471). Dla prawidłowego skorzystania z uprawnienia przewidzianego w art. 6 ust. 3 ustawy o radcach prawnych warunek brzegowy jest w zasadzie jeden - dysponowanie oryginałem poświadczanego dokumentu w chwili jego uwierzytelniania. Jak trafnie wskazał w uzasadnieniu swojego orzeczenia OSD, „bezsprzecznie w sprawie jest, iż radca prawny M. M. dokonała poświadczenia za zgodność z oryginałem dokumentu, którym to oryginałem, jak wykazało przeprowadzone przez obwinioną postępowanie wyjaśniające, nie tylko nie dysponowała w momencie poświadczenia kopii za zgodność z oryginałem, ale oryginału tego nigdy nie widziała. Okoliczność ta została wprost przyznana przez obwinioną i nie wymagała dalszego dowodzenia” (k. 201). Wskazywana przez OSD jako uzasadnienie wymierzonej kary staranność Obwinionej w dążeniu do ustalenia prawdziwości dokumentu, który poświadczyła za zgodność z oryginałem, miała miejsce po dniu dokonania poświadczenia, a zatem nie może być relewantna dla oceny przypisanego czynu. Nadto staranność

ta (a w zasadzie jej wynik sprowadzający się do stwierdzenia braku tego dokumentu) nie spowodowała refleksji czy podjęcia stosownych działań w trwającym jeszcze przez kilka lat sporze sądowym z Pokrzywdzonym.

Nie może umknąć uwadze, że na skutek nakazu zapłaty wydanego w związku ze złożeniem do sądu cywilnego m. in. „nieprawidłowo poświadczonego” aneksu Pokrzywdzony został pozbawiony na kilka lat znacznej kwoty - ok. 380.000 zł. Z powyższych względów Sąd II instancji uznaje, że kara upomnienia za czyn mający takie następstwa jest karą niewspółmierną, której nie da się zaakceptować z punktu widzenia celów kary. Kara ma odpowiadać społecznemu poczuciu sprawiedliwości, dawać gwarancję skutecznego zwalczania przestępczości oraz budować zaufanie do obowiązującego systemu prawnego. Orzeczona kara winna mieć zatem wpływ na każdego, kto w jakikolwiek sposób dowiedział się o przewinieniu dyscyplinarnym i zapadłym orzeczeniu. Zdaniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego takiego działania nie można oczekiwać w sprawie niniejszej od kary upomnienia, którą należy uznać z tego powodu za rażąco niewspółmierną. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 16 grudnia 2021 r., „niewspółmierność kary zachodzi wówczas, gdy suma zastosowanych kar i innych środków, wymierzona za przypisane przestępstwa nie odzwierciedla należycie stopnia szkodliwości społecznej czynu i nie uwzględnia w wystarczającej mierze celów kary” (sygn. akt II AKa 247/21, LEX nr 3314634).

9. Końcowo, z uwagi na wskazanie uprzedniej niekaralności Obwinionej jako jednej z przesłanek łagodzących, Sąd II instancji wskazuje, że w myśl art. 410 Kpk podstawę wyroku może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej. Niecelowe jest w tym miejscu angażowanie się w szczegółowe rozważania co do tego, czy istotnie uprzednia niekaralność dyscyplinarna osoby wykonującej zawód zaufania publicznego (która ma być *ex definitione* - tak jak w przypadku radców prawnych - nieskazitelnego charakteru) powinna być traktowana jako okoliczność łagodząca ze względu na fakt, że z akt sprawy nie wynika okoliczność uprzedniej niekaralności Obwinionej.

10. Biorąc wszystkie powyższe względy pod uwagę, w szczególności ujemne następstwa popełnionego przez Obwinioną deliktu, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na Obwinionej obowiązków, jak również względy prewencji indywidualnej i ogólnej, Sąd odwoławczy doszedł do przekonania, że karą najpełniej realizującą wszystkie wskazane względy i okoliczności jest kara pieniężna. Wyższy Sąd Dyscyplinarny podzielił bowiem pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu postanowienia z dnia 24 października 2017 r. (sygn. akt SDI 71/17) o tym, iż aby kara realizowała wymogi indywidualnego oddziaływania, a także funkcje kary przewidziane w ramach prewencji generalnej, musi wiązać się z realną dolegliwością dla obwinionego. Zdaniem składu

orzekającego w sprawie niniejszej kara pieniężna pozostaje także w należytej proporcji do stopnia szkodliwości społecznej (korporacyjnej) przypisanego Obwinionej czynu.

W myśl art. 65 ust. 2ba ustawy o radcach prawnych, karę pieniężną wymierza się w granicach od półtorakrotności do dwunastokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dacie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Czyn przypisany Obwinionej został popełniony w dniu 7 sierpnia 2018 r. Minimalne wynagrodzenie za pracę, wynikające z § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 września 2017 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2018 r., wynosiło 2.100 zł. Oznacza to, że rozpiętość możliwej kary pieniężnej dla czynu przypisanego Obwinionej wynosi od 3.150 zł do 25.200 zł. Dokonując zmiany rodzaju wymierzonej kary, Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał, że kara wymierzona w wysokości dolnego zagrożenia ustawowego (3.150 zł) już będzie stanowić dla Obwinionej rzeczywistą dolegliwość.

Z powyższych względów na podstawie art. 437 § 1 i 2 Kpk w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania odwoławczego Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzekł w na podstawie art. 70⁶ ust. 2 zdanie pierwsze ustawy o radcach prawnych w związku z § 1 ust. 1 pkt 2 uchwały nr 86/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z 20 marca 2015 r. w sprawie zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego.